

Tolnauer: O Romima i dalje vladaju velike predrasude, a nitko ni ne zna za njihove zasluge

Pretraži ...

EKUMENA I ETIKA U POSLOVANJU

U Republici Hrvatskoj nacionalne manjine čine oko 7 posto populacije, a to je više od 300.000 stanovnika koje su integrirane u naše društva sa svojim identitetima. Krovno autonomno tijelo za nacionalne manjine u RH je Savjet za nacionalne manjine, koji je osnovan 13. prosinca 2002. godine na temelju Ustavnog Zakona o nacionalnim manjinama.

Od tada pa sve do prošloga ljeta predsjednik tog Savjeta bio je **Aleksandar Saša Tolnauer** koji je za Poslovni FM komentirao značaj tog Vladinog tijela za manjine u Hrvatskoj.

Hrvatske nacionalne manjine ušle su u Europsku uniju s teškim ratnim naslijeđem, ali za ulazak u EU postojali su određeni uvjeti. Hrvatska je imala jedan zakon koji je također štiti nacionalne manjine, međutim, jasno da u uvjetima u kojima je jedna od nacionalnih manjina bila u sukobu nije se taj i takav zakon mogao realizirati, kazuje čelnik Savjeta za manjine.

Donošenjem Ustavnog Zakona o nacionalnim manjinama, što je bio uvjet Hrvatskoj za ulazak u EU, Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske osnovan je prvenstveno radi sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom, kulturnom i političkom životu, a posebno zbog ostvarivanja zaštite prava i sloboda nacionalnih manjina.

U tih 21 godinu vođenja Savjeta, mogu reći bez imalo dodvoravanja ikome da smo uspjeli taj savjet etablirati kao jedno ozbiljno tijelo s kojim su Vlada i predsjednik Republike bili u kontaktu vezano za ta pitanja – svjedoči Tolnauer.

Koliko je uspjelo dosadašnjim politikama implementirati prava i zaštitu nacionalnih manjina, tj. očuvati njihov i identitet i koliko se provodila njihova integracija u naše pluralno društvo, pitali smo.

Pitanje vrlo aktualno, naravno da smo imali problema, kazao je Tolnauer dodavši da se to odnosi na dvije manjine u Hrvatskoj, a vezano je čak na ono što mi zovemo postkonfliktno vrijeme koje još traje a to su srpska nacionalna manjina i Romi (iako je ukupno 22 nacionalne manjine, op.ur.).

Trudili smo se upoznati naše društvo o tome, a što se tiče Roma većina ljudi malo zna o njima. Recimo, malo se zna da su Romi uveli limenu glazbu, klarinet, flamenko, gitaru, jazz. Dakle, ima mnogo stvari koje smo pokušali afirmirati i izvući ono najvažnije a to je donošenje Zakona o nacionalnim manjinama – odgovorio je s naznakom da će o Romima biti riječ nešto kasnije.

Puno je još netrpeljivosti, a prošlost je opterećena još od Drugog svjetskog rata do Domovinskog rata, kazao je urednik Augustin Bašić, a Tolnauer naglasio da nam je povijest natrpana brojnim lakirovkama (stari izraz u komunizmu koji se odnosio na 'uljepšavanje', op.ur) koje su radili svi – i jedni i drugi i treći. A susrećemo se s mnogim gledanjima koja nisu utemeljena na stvarnim činjenicama pa se tako stvara atmosfera netrpeljivosti prema drugima i drugačijima, upozorio je Tolnauer.

S ovom zadnjom Vladom uspjeli smo to da danas oni budu svjesni da se manjine odnose na čitavu državu te smo uspjeli i u tome da je većinski državni identitet vezan isto za manjine i za njihov status. U tome je Vlada odigrala važnu ulogu, bez obzira na to što ju se kritizira po tom pitanju, pojasnio je Tolnauer.

Kada je riječ o međureligijskoj suradnji, Tolnauer ne vidi nikakav problem jer je imao radne susrete s čelnicima vjerskih zajednica. No, na terenu se stvaraju takve predrasude koje su političke naravi, a ne religijske. Ovdje je citirao papu Franju: *Molim Boga, da nam pamćenje prošlosti, pamćenje prošlih grijeha, pomogne da budemo uvijek budni protiv bilo kojeg oblika mržnje i netolerancije.* A to vrijedi za sva vremena, poručio je.

Nastavljeni razgovor usmjeren je prema Romima koji su značajna skupina a okupljeni su u Savez Roma 'Kali Sara'. Još je jedan podatak važan, u Saboru je 8 zastupnika koji su ujedno članovi Savjeta za nacionalne manjine, a u savjetu mogu sudjelovati 22 manjine. Tu spadaju i predstavnici lokalne samouprave i civilnog društva. To omogućuju zakoni o izborima za vijeće i Ustavni zakon i to se sve kreira u Saboru.

Što se tiče Roma, oni su specifična nacionalna manjina. Dolaskom njihovog zastupnika Veljka Kajtazija, ovo moram reći, stvari su se izrazito promijenila nabolje. Vlada je uložila u tu zajednicu ogromna sredstva. Ako hoćete nešto više znati o Romima, preporučujem da uzmete jednu knjigu koja se zove 'Sahranite me uspravno' autorice Isabele Fonseca, koja daje širi kontekst povijesnog i našeg tranzicijskog vremena, pruža čitavu sliku položaja europskih Roma.

Romi danas nailaze za njih karakteristične teškoće, kao što su obrazovanje, stanovanje, zdravstvenu zaštitu, zapošljavanje ali i međusobne odnose, nabrojio je gost PoslovniFM-a.

A romski savez 'Kali Sara', prema riječima čelnice Suzane Krčmar, štiti identitet Roma. Dan Roma i svjetski dan romskog jezika je 05. studenoga, što je veliki iskorak, kazao je urednik emisije.

U uvođenju romskog jezika najveća podrška bio je zastupnik Veljko Kajtazi uz potporu Savjeta za nacionalne manjine i zaslužan je za utemeljenje romske katedre na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. A 'Kali Sara' je danas središnja organizacija Roma s velikom knjižnicom koja se financira i od Savjeta za nacionalne manjine i pomaže, školuje educira mlade Rome.

U emisiji se razgovaralo i o vremenu stradanja Roma u Drugom svjetskom ratu. Romi u doba nacizma i NDH teško su stradali, izvršen je genocid nad njima (zaboravljeni Holokaust). Demokratska Hrvatska im se odužila tako da je podigla Romski memorijalni centar u Uštici nedaleko od Jasenovca. Također, podignut je i spomenik Hajriji Imeri Mihalić, dobitnici medalje Pravednika među narodima. To židovsko priznanje iz 'Jad Vašema' vrlo je važno, a u Hrvatskoj ga je dobilo ukupno 126 Hrvata koji su spašavali Židove u Drugome svjetskom ratu, a onaj koji je od 1941. do 1945. u mjestima Hrvatske skrivao Židove, to je bila smrtna kazna. I zbog toga je stradalo 80 osoba u spašavanju Židova, ustvrdio je. Trudili smo se u tom projektu, digli smo ga na visoku razinu i prepoznatljiv je izvan ovih prostora.

Inače, govori se o više od 17.000 ubijenih Roma u režimu NDH. Dakle, izvršen je genocid nad Romima. Iz iskustva znamo da u našoj javnosti još uvijek vlada predrasuda i ignoriranje Roma. A koliko su i sami Romi tome pridonijeli, bilo je jedno od pitanja.

Velika je između njih konkurencija i nesloga. No, učinjen je veliki korak naprijed u posljednjih 20 godina.

Zatim je Tolnauer dodao da su nacionalne manjine sudjelovale u Domovinskom ratu. Naime, prema registru hrvatskih branitelja bilo je 503.000 sudionika u domovinskom ratu, a od toga se 10 posto odnosi na pripadnike nacionalnih manjina. To konkretno znači da je u ratu je sudjelovalo 25.000 Bošnjaka – muslimana, više od 2.500 pripadnika albanske nacionalne manjine, 3.000 Čeha, oko 10.000 Srba, brojni Mađari, Slovaci i Romi. O tome je objavljena knjiga, ipak o ovoj temi se malo govori a mislim da treba javno govoriti o sudjelovanju nacionalnih manjina u Domovinskom ratu, istaknuo je Tolnauer. Nadalje, istaknuo je i važnost nacionalnih manjina u ulasku Hrvatske u EU. To se prešućuje i zašto, pita se Tolnauer.

Poglavlje 23 bilo je ključno za ulazak u EU, a to su podržale nacionalne manjine. O tome se tada javno govorilo, no nakon toga se zaboravilo. To nije pošteno niti je u redu, iskazao je Tolnauer svoje nezadovoljstvo.

U emisiji su se spomenuli i mediji te koliko prate život nacionalnih manjina. Poštuje li se jezik nacionalnih manjina, koliko se vodi računa o poslovnom duhu te zapošljavanju manjina.

Situacija s medijima je možda najgora. Hrvatska televizija s četiri programa daje 1,3 posto ovih sadržaja tijekom 24 sata. Tu su manjine jako zapostavljene (zahvalni smo HTV-u što te podatke iznose javno jer to moraju po Ustavnom zakonu). Još smo 1997. godine potpisali smo Povelju o regionalnim jezicima Europe, a toga nema ni sada. Izgleda da

smo '13 prase' u tom pogledu. Što se tiče pisanih medija, objavljuju i do 1000 članaka, no kada vidite što pišu, to su politički sukobi unutar manjina, često o SDSS-u i njihovom odnosu prema manjinama. A ovakvim temama, koje vi obrađujete na prvom poslovnom radiju PoslovniFM nema uopće – rezolutan je Tolnauer.

Što se tiče zapošljavanja, to je posebna priča, kazao je Tolnauer. Iako postoji članak 22. prema kojemu pripadnik manjine ima prednost pri zapošljavanju, ako ima iste uvjete kao ostali, gledano na ukupan postotak manjina u društvu, nema niti 3,5 posto.

Treba reći da je isto tako veliki odlazak 'manjinaca' u inozemstvo, a to još više otežava njihovu situaciju. Taj problem čeka ove koji su naslijedili Savjet.

Dotaklo se u emisiji teme nasilja nad ženama.

– To je prestrašno. Meni je strano da jadan muškarac tuče ženu ili je nasilan u obitelji, to znači da je potpuno nesposoban. Slažem se s onima koji kažu da se femicid uvede kao zakonska norma. Svakoga se dana događa ovakvo nasilje i prema tomu treba biti krajnje restriktivan i bez ikakvih demokratskih uzusa. Zagovaram tvrde stavove, tj. kažnjavanje i naravno prevenciju.

A pitanje korupcije, i dalje je dežurna društvena tema. Jesu li zakazali etičnost u poslovanju i javni moral kao stupovi zdravog društva, pitali smo.

– Naslijedili smo korupciju, nešto što je za svako društvo pogubno. A korupcija postoji još iz biblijskih vremena, da se ne zavaravamo.

U našem društvu je korupcija poprimila takve razmjere da je to gotovo pa i ozakonjeno. To osobito razara mlade, njihov duh, stvara duh beznađa i neambicioznosti. Svjedoci smo da je karcinom koji razara društvo. Pitanje je kako se tome suprotstaviti.

To se neće tek tako iskorijeniti. No svi segmenti društva, od Crkve, politike, moraju egzemplarno kažnjavati korumpirane i isticati one koji se tome karcinomu suprotstavljaju te stvarati ozračje etičnosti i moralnosti u javnosti, poručio je Tolnauer.

– Ne možete u društvu imati takvu politiku da se legislativno sve takve ljude štiti ili takvi slučajevi idu u zastaru. Dok se god tu ne napravi pravi red s time ćemo teško izaći na kraj, a to čeka veliki posao i sljedeću Vladu – rekao je Tolnauer.

A tko je Aleksandar Saša Tolnauer? Doima se vrlo samozatajan i znatiželjan, pogotovo kada su u pitanju teme iz novije političke hrvatske povijesti (upoznao sam se s njim 90-ih godina u pripremama za izravni TV prijenos na Jom Hašoa – dana sjećanja i stradanja u Holokaustu, a suradnja je nastavljena do umirovljenja obojice, op.ur.).

Ponosni sam Zagrepčanin i umirovljenik, a rođen sam u današnjoj zgradi Novinarskog doma iz kojeg su me odnijeli u rodilište u Vinogradsku bolnicu. Sada imam drugačiji ritam života i igram se s unucima, veliki mi je hobi čitanje knjiga, ponajviše iz političke povijesti. Pri ruci mi je knjiga Mesićevih memoara. A čitam i svjetskog analitičara Chomskog s kojim se već duže vrijeme družim. Nadam se da ću uspjeti koliko mi zdravlje dopusti pročitati ono što želim i volim, završio je za PoslovniFM Aleksandar Tolnauer.

Projekt *'Nacionalni i religijski identitet manjina i njihovo pozicioniranje u društvu'* kojeg priprema i uređuje Augustin Bašić na multimedijском poslovnom portalu PoslovniFM, financijski podržava *Agencija za elektroničke medije kroz projekt novinarske izvrsnosti za 2023. godinu*. Tekst #5.

Autor: Augustin Bašić Foto: PoslovniFM

Objavljeno 8. studenoga 2023. sva prava pridržana PoslovniFM.